

הארץ

מכתבים למערכת

"מוות לערבים" מגיע לכיתה | 10.12.2022

הארץ

20:00, 10 בדצמבר 2022

בתגובה על "יותר מ-300 מנהלים חתמו על עצומה נגד מעורבות מעוז במשרד החינוך", מאת שירה קדרי עובדיה ("הארץ", 3.12)

ב-2018 שלח מנהל בית ספר בפלורידה אימייל להורי בית הספר, והסביר את מדיניותו שלפיה למורים אסור לומר את דעתם בשאלות פוליטיות, כולל אם היתה שואה. לדבריו, הוא אינו יכול לומר שהשואה היא אירוע היסטורי, אלא רק לתת לתלמידים מידע ולהניח להם לקבוע את עמדתם בהתאם למצפונם. אני בטוח שקוראים רבים חושבים שזה מזעזע ומטופש מצד מנהל בית ספר לנהוג כך כאשר מדובר בהכחשת שואה, אך מה תהיה התגובה כשמדובר בגזענות כלפי ערבים? בראיונות שערכנו עם מורים בישראל ובשווייץ גילינו, שבמקרה כזה רבים מהם אומרים דברים הדומים לדברי אותו מנהל.

כשהצגנו מקרה היפותטי של תלמיד שאומר לתלמיד אחר ש"איסלאם זה רע", מורים הגיבו לתרחיש באמירות כמו, "לכל אחד דעה משלו"; "אי אפשר להתווכח עם מה שתלמיד מרגיש"; "אני מאמינה שיש להכיל את האחר, אבל לא אכפה את דעתי עליו"; "הייתי אומרת לו, זה בסדר שאתה מרגיש כך, אבל מדוע אתה מרגיש כך?" אף לא אחת מהתגובות הללו לא מצדיקה את האמירה הבעייתית, אבל הן מרמזות שחלק מהמורים לא ישימו גבול כאשר מדובר באמירות כאלו ואף חמורות עוד יותר הנאמרות בכיתות, במיוחד לנוכח אמירות של מורים שחזרו על עצמן, כמו: "הוא בטח לא מבין מה הוא אומר"; "הוא חוזר על דברים ששמע בבית"; "הכי חשוב שאף אחד לא יעלב או יפגע". היו מורים אחרים, ששמו גבול בצורה ברורה: "אמירות כמו 'להשמיד את כל הערבים' גורמות לי לתגובה רגשית. הייתי אומרת שלא אומרים דברים כאלה. זה כמו ילד שמכניס את האצבע לשקע. קודם אומרים 'לא', ואז מפרקים את זה לסטריאוטיפים והכללות...". מורה אחרת אמרה: "הייתי אומרת לו שאני מצטערת לשמוע שזו דעתו, מכיוון שאיני תומכת בשנאה מכל סוג, כלפי כל עדה או דת".

מחקרים קודמים הראו עד כמה השנאה נפוצה, ובאיזו קלות תלמידים אומרים

אמירות כמו "מוות לערבים" בכיתה, פעמים רבות בלי שמוריהם יגיבו. למורים תפקיד קריטי במלחמה בגזענות ובמגמות של עליונות יהודית הפושות במחוזותינו. הדיון באופן שמורים צריכים להתייחס לאמירות כאלו הוא מורכב, ויש להיזהר לא לבייש את התלמידים. חשוב להעביר להם עמדה ערכית ומסגרת שבתוכה יש מקום לדיון ערכי וגם רגשי, למשל על הפחדים שמלווים אותם בשל המצב הביטחוני בישראל. מכיון שכל כך קל בימינו למצוא מסגרות קיצוניות ברשתות החברתיות, חשוב שבתי ספר יהוו מסגרת אלטרנטיבית לדיון מושכל ורציני על הקשיים בקיום המשותף של יהודים וערבים.

ד"ר שחר גינדי, פסיכולוג קליני וחינוכי, המכללה האקדמית בית ברל

גאולה לעולם

בתגובה על "מה למורשת היהודית ולעוצמה יהודית", מאת נמרוד אלוני ("הארץ", 6.12)

במאמרו מונה נמרוד אלוני "שמונה כתרים שהמורשת היהודית יכולה להתהדר בהם לתפארת עולמים" בתחומי הצדק והמוסר והיחסים שבין אדם וחברו, ומצטט פסוקים ממורשת זו המכוונים להם. לדוגמה: "צדק צדק תרדוף", "כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים". מה צר שממאמר נוקב זה נעדרים מקורותיהם של הפסוקים המצוטטים — שגם על זאת נאמר במורשת היהודית, ש"כל המביא דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם".

יעל מדיני, רמת גן

פרגמנטציה ורוטציה

בתגובה על "שר אוצר שבוע־שבוע", מאת נחמיה שטרסלר ("הארץ", 2.12)

ראשי הסתחרר לנוכח ההסכמים הקואליציוניים הלולייניים שרוקם בנימין נתניהו עם שותפיו בחדרי חדרים. התעורר בי ספק שמא צודקים אלה שמכנים אותו "קוסם". ההסכמים כוללים להטוטים כמו הקמת פייק־משרדים, ניוד אגפים ותחומי אחריות בין משרדי ממשלה, פיצולים, חיבורים וערבובים מלאכותיים של משרדים ושל סמכויות שרים. מדובר במהלכים חסרי היגיון מקצועי, שנעשים מטעמים פוליטיים בלבד. הם מביאים לתפירת תפקידים ולביזור יתר של סמכויות,